

آیات ولایت

جلد (۳)

(پاسخگوئی به شبهات آیه اکمال)

﴿الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتِمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا﴾

(مائده / ۳)

مؤلف: حجت الاسلام و المسلمین دکتر سید محمد مرتضوی

عضو هیئت علمی مجمع جهانی شیعه شناسی

مرتضوی، سید محمد

آیات ولایت در قرآن همراه با پاسخگویی به شبهات آیه اکمال / مؤلف سید محمد مرتضوی؛
ویراستاری علمی سید علی سجادی بهسودی؛ [برای] مجمع جهانی شیعه شناسی. - قم:
آشیانه مهر، ۱۳۹۰

ISBN 978-600-6164-25-0

شابک دوره

ISBN 978-600-6164-10-6 (ج ۳)

شابک جلد

فهرست نویسی براساس اطلاعات فیفا.

کتابنامه: به صورت زیرنویس.

۱. ولایت - جنبه های قرآنی. ۲. علی بن ابی طالب (ع)، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق -
اثبات خلافت. الف. سجادی بهسودی، علی، ویراستار. ب. مجمع جهانی شیعه شناسی.
ج. عنوان.

۲۹۷ / ۱۵۹

م ۴ و ۸ / ۱۰۴ BP

این کتاب با حمایت معاونت

فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد

اسلامی به چاپ رسیده است

مجمع جهانی شیعه شناسی

قم- ۴۵ متری عمار یاسر- پلاک ۹۰- ص پ ۶۴۴- ۳۷۱۵۸ تلفن: ۷۷۱۳۷۷۲-۷۷۵۶۰۹۲ / دورنگار: ۷۷۱۳۷۷۴

شناسنامه کتاب

نام کتاب:	آیات ولایت (جلد سوم: آیه اکمال)
مؤلف:	دکتر سید محمد مرتضوی
ویراستاری علمی:	سید علی سجادی بهسودی
صفحه آرای:	علی اکبر احسانی تیرگر
حروفچینی:	مهدی لطفی مرام
تنظیم و طرح روی جلد:	قاسم نوراحمدی
ناشر:	آشیانه مهر
نوبت چاپ:	اول / ۱۳۹۰
چاپ:	گلها
شمارگان:	۳۰۰۰ جلد
قیمت (سلفون، گالینگور):	۲۸۰۰ تومان
قیمت (شومیز):	۲۸۰۰ تومان
شابک (دوره):	۹۷۸-۶۰۰-۶۱۶۴-۲۵-۰
شابک (جلد):	۹۷۸-۶۰۰-۶۱۶۴-۱۰-۶

کلیه حقوق این اثر متعلق به مجمع جهانی شیعه شناسی است.

فهرست مطالب

۱۱	مقدمه استاد انصاری بویراحمدی

فصل اول

تقریر استدلال شیعه به آیه اکمال

۲۱	تقریر استدلال شیعه
۲۲	محتوای آیه
۲۳	مقدمه اول: پایان بیان احکام اسلامی
۲۳	الف - در منابع اهل سنت
۲۵	اسباب نزول
۲۶	اولین و آخرین آیه قرآن
۲۷	صحابه و اهل سنت
۳۴	آخرین سوره قرآن
۳۹	ب - پایان بیان احکام اسلامی در منابع شیعه
۴۳	مقدمه دوم: نزول آیه در حجة الوداع
۴۳	۱- نزول در روز جمعه در عرفات
۴۴	۲- نزول در شب جمعه
۴۵	نقد
۵۶	مقدمه سوم: برگزاری مراسم معارفه در غدیر خم
۵۶	شواهد وقوع مراسم غدیر
۵۷	۱- محدثان اهل سنت:

- ۲- مورخان اهل سنت: ۶۴
- ۳- مفسران اهل سنت: ۶۶
- ۴- شعرای اهل سنت ۶۷
- ۵- احتجاج به حادثه غدیر: ۶۷
- مقدمه چهارم: اعلام ولایت و جانشینی بلا فصل امام علی علیه السلام در غدیر ۷۰**
- ۱- فهم صحابه حاضر در جلسه ۷۰
- ۲- عمامه گذاری علی علیه السلام ۷۱
- ۳- مناشده به حدیث غدیر ۷۱
- ۴- نزول عذاب آسمانی ۷۲
- ۵- سروده‌های شاعران ۷۳
- الف: شاعران صحابی ۷۳
- ب - شعراء تابعین ۸۹
- دلالت حادثه غدیر بر جانشینی از دیدگاه اهل سنت ۹۲

فصل دوم

شبهات ادبی

- ۱ - مولا به معنای اولی نیست ۹۹
- نقد ۱۰۰
- ۲ - مولی به معنای متصرف نیست ۱۰۴
- نقد ۱۰۵
- ۳ - لزوم تغییر جمله ۱۰۵
- نقد ۱۰۶

فصل سوم

شبهات اسباب نزول

- ۱ - عدم نزول آیه در غدیر ۱۱۱
- نقد ۱۱۲
- ۲- ساختگی بودن روایات ۱۱۲
- نقد ۱۱۳

فصل چهارم شبهات حدیثی

۱۱۹.....	نصب نشدن امام علی علیه السلام در غدیر:
۱۲۰.....	نقد
۱۲۰.....	۱- بیان حدیث ثقلین
۱۲۱.....	۲- تواتر حدیث غدیر
۱۲۱.....	۳- کتاب شناسی حدیث «من کنت مولا»
۱۲۱.....	۴- اطلاق لقب وصی بر امام علی علیه السلام
۱۲۲.....	۵- اطلاق لقب «مولی» بر امام علی علیه السلام
۱۲۲.....	۶- تبریک گفتن به امام علی علیه السلام
۱۲۲.....	۷- عمامه گذاری امام علی علیه السلام توسط رسول خدا صلی الله علیه و آله
۱۲۳.....	۸- نزول آیات ولایت
۱۲۳.....	۹- اختلاف قرأت در آیه تبلیغ
۱۲۴.....	۱۰- نزول آیه عذاب
۱۲۴.....	۱۱- احتجاج به نصب در غدیر
۱۲۴.....	۱۲- اعتراف صحابه
۱۲۵.....	عدم نقل مسلم و بخاری
۱۲۶.....	نقد
۱۲۹.....	مقید نبودن به کلمه بعدی
۱۲۹.....	نقد

فصل پنجم شبهات سیاسی

۱۳۵.....	۱- پذیرش صحابه
۱۳۶.....	نقد
۱۳۶.....	الف - اعزام نکردن سپاه اسامه:
۱۳۸.....	ب - اقدامات مخالفان رهبری علی علیه السلام
۱۳۸.....	۱- تضعیف فرماندهی
۱۴۱.....	۲- تأخیر در حرکت سپاه
۱۴۶.....	۳- نرفتن سپاه

- ۴- جلوگیری از تدوین سند رسمی ۱۴۸
- ۲- مبارزه اصحاب با مخالفان وصیت ۱۵۱
- نقد ۱۵۲

فصل ششم

شبهات تاریخی

- ۱ - عدم تقاضای اصحاب از رسول خدا ﷺ: ۱۵۷
- نقد ۱۵۸
- الف - روایات اهل سنت ۱۵۹
- ب - روایات شیعه ۱۶۰
- ۲ - بلافصل نبودن جانشینی ۱۶۳
- نقد ۱۶۳
- ۱- نزول آیات ۱۶۳
- ۲- ورود روایات ۱۶۴
- ۳- لغت ۱۶۴
- کلام پایانی ۱۶۶

مقدمه استاد انصاری بویراحمدی

بسم الله الرحمن الرحيم

قال رسول الله ﷺ: «إِنَّ اللَّهَ جَعَلَ عَلِيًّا وَزَوْجَتَهُ وَابْنَاءَهُ حُجَجَ اللَّهِ عَلَى خَلْقِهِ وَهُمْ أَبْوَابُ الْعِلْمِ فِي أُمَّتِي، مَنْ اهْتَدَى بِهِمْ هَدَى إِلَى صِرَاطِ الْمُسْتَقِيمِ».^(۱)

«به درستی که خداوند علی و همسرش و فرزندانش را حجت و راهنمایان خودش برای خلقتش قرار داد و آنان در میان امت من درهای دانش هستند، هر کس به واسطه آنان هدایت گردد، هدایت گردیده به سوی صراط مستقیم».

مسلمانان در امام شناسی به سه طریق ره پیموده‌اند

نخست: با درک این مهم که معرفت حقیقی به ساحت مقدس امام علی (ع) از ضروریات و مبانی اعتقادی اسلام است، به حقانیت و عظمت امام علی (ع) از طریق صحیح واقف گشته، مقامات باطنی امام علی (ع) را درک می‌کنند و به رهبری و

---

(۱) علامه حافظ حسکانی، *شواهد التنزیل*، ج ۱، ص ۵۸، چاپ بیروت.

هدایت امام علیه السلام در تمامی اعصار اعتقاد دارند. این گروه امام را برترین افراد بشر می‌دانند و او را واسطه فیض بین خالق و مخلوق و مصداق کامل «خليفة الله في الأرض» می‌دانند. جزاهم الله عن الاسلام اجرا!

دوم: گروهی در اوصاف امام زیاده‌روی کرده، راه افراط پیموده، شأن بشری ائمه را فراموش کرده‌اند و گرفتار غلو شده‌اند. در نتیجه مقام امام را در حد الوهیت بالا برده‌اند. مکتب تشیع، این دسته را خارج از اسلام می‌داند و از آنان بی‌زاری و براءت می‌جوید، لعنهم الله!

سوم: برخی دیگر در شناخت حقیقی و کامل امام کوتاهی کرده، مقام آنان را تنزل داده‌اند و در برابر نص آیات قرآن و احادیث پیامبر صلی الله علیه و آله اجتهاد می‌نمایند؛ به مقام والا و الهی امام اعتنایی نکرده، با مقدم داشتن مفضول بر افضل از ولایت خدا و رسول صلی الله علیه و آله و جانشینان واقعی آن دور مانده‌اند؛ شهر پیامبر را به غیر از درب و مسیر واقعی وارد شده‌اند و پس از فتنه بزرگ (انجمن شوم سقیفه) از اسلام راستین فاصله گرفتند. هدیهم الله إن شاء الله!

در این میان دیدگاه و مبانی اعتقادی تشیع در باب امام‌شناسی برگرفته از آیات هدایتگر قرآن کریم و احادیث نورانی ائمه معصومین علیهم السلام است. وجود ادله عقلی و نقلی فراوان، ضرورت تمسک به امامت را به عنوان اصلی مسلم از اصول اعتقادی اسلام قرار داده است. هر انسان منصف و آزاده‌ای، با اندکی تأمل و تدبیر در معارف صحیح اسلام، به واقعیت این مهم پی خواهد برد.

امام‌شناسی شیعیان برخوردار از اطلاعات وسیع، خردورزی، رعایت اعتدال، مبانی قوی، مستدل، مستند و ملاک شرعی، برگرفته از آیات ولایت در قرآن و سنت صحیح و بی‌انحراف پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله است.

همه ادیان الهی، آموزنده توحید، نبوت، عدل و معاد بوده‌اند، اما ویژگی مهم و منحصر به فرد مکتب اسلام، استمرار حرکت انبیا به وسیله‌ی امامت و از طریق اهل بیت پیامبر اعظم علیهم السلام بوده که مشروعیت خاتمیت رسول به قبولی امامت و ولایت منصوب از طرف خداوند متعال است.

در مقابل دیدگاه تشیع، مسلمان‌نمایی بودند که فریفته کرشمه لذت فانی دنیا گردیده، وجود امام را مانع تحصیل مال و منال و حشمت و جلال جاهلی خود می‌دیدند. این دسته با عمل به منهیات، ارتکاب محرمات، ظاهرسازی و عوام‌فریبی، افکار مسلمانان را منحرف و حقوق مسلم اهل بیت علیهم السلام را غصب کردند. با این غصب، اصول اعتقادی و اصالت اسلام ناب محمدی صلی الله علیه و آله گرفتار انحراف، اکمال دین و اتمام نعمت جریحه‌دار، استمرار رسالت نبوی در امامت و ولایت حقیقی دچار وقفه و صدمات بزرگ و جبران‌ناپذیری به اسلام وارد شد.

در همان صدر اسلام به دلیل نداشتن امام‌شناسی قوی، چنان ظلم فاحشی بر امام مسلمانان و خلیفه بلافصل رسول الله صلی الله علیه و آله - حضرت علی علیه السلام - روا داشتند

که آن حضرت از شدت غم و اندوه فرمودند: «صبرتُ و فی العین قَذی و فی الحلق شَجی؛ صبر کردم در حالی که خار در چشم و استخوان در گلو داشتم.»^(۱)

مصائب غفلت از آیات امامت و ولایت در قرآن

برخی از اسفناک‌ترین نتایج غفلت و نداشتن امام‌شناسی مسلمانان در صدر اسلام عبارتند از:

- بی‌اعتنایی و عمل نکردن به آیات امامت و ولایت در قرآن کریم؛
  - نافرمانی و سرپیچی از التزام به احادیث، سیره و کلام پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله به ویژه در امر خلافت ایشان؛
  - هتک حرمت به اهل بیت پیامبر اسلام علیهم السلام؛
  - ظلم و ستم به مقام مقدس حضرت فاطمه زهرا علیها السلام؛
  - محروم نمودن جامعه از اصل اصیل و رکن الاهی امامت؛
  - محروم نمودن مسلمانان از عدالت و هدایت علوی؛
  - ایجاد اختلاف و تفرقه بین مسلمانان؛ و ...
- ذکر حدیث ارزشمندی از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله در مورد انکار امامت امام علی علیه السلام بعد از رسول مکرّم اسلام صلی الله علیه و آله، گویای خوبی در مورد عظمت جانشینی امام علی علیه السلام خواهد بود.

(۱) نهج البلاغة، خطبه شقشقیة؛ رسائل مرتضی، ج ۲، ص ۱۰۸؛ علل الشرایع، شیخ

قال رسول الله ﷺ: «يا عليّ من أنكر إمامتك فقد أنكر نبوّتي»^(۱).

یا علی! کسی که امامت تو را انکار کند به تحقیق پیامبری مرا انکار نموده است. بنابراین، پژوهش و مطالعه علمی و مستند، بازشناسی، بازگویی و بیان ابعاد متعدد امام و بررسی جامع الاطراف آیات ولایت در قرآن ضرورتی انکارناپذیر است. کشف حقایق و درک عظمت و آثار وجودی امام نیازمند تحقیقات عمیق و دقیق، گسترده و فراگیر، همراه با همت بلند و تلاش مستمر و اطلاع کامل از تاریخ و معارف صحیح اسلام است.

با وجود هزاران کتاب کوچک و بزرگ و قدیم و جدید، هنوز جامعه مسلمانان امام‌شناسی لازم از دیدگاه قرآن را ندارند و برخی غبارها زدوده نشده است.

شیعه مفتخر است از دانشمندان و محققان تمامی فرقه‌های اسلامی دعوت نماید تا به اقتضای عقل و منطق، حق‌گرایی و روشن‌اندیشی، از تعصب جاهلانه و تشکیک بی‌پایه دست برداشته، با تحقیقات گسترده و استوار به همراه براهین قاطع و دلایل واضح و محکم‌ترین مستندات نسبت به عظمت امام و آیات ولایت در قرآن فروتنی نشان دهند. در نتیجه، ضروری است هر مسلمان مؤمنی در پاسخ به شبهات و ابهامات مربوط به امام‌شناسی و آیات ولایت در قرآن آگاهی تمام داشته، تا بتوانیم نسبت به درّ غلطان وجود مقدس و جهان‌شمول امام علیّه به

(۱) شیخ سلیمان حنفی، *ینایع المودة*، ص ۵۳، چاپ اسلامبول؛ ابن عقده، *فضائل*

امیرالمؤمنین، ص ۱۵۰؛ علامه بحرانی، *غایة المرام*، ص ۴۵۶، چاپ بیروت؛ شیخ صدوق،

امالی، مجلس ۹۴، ح ۵؛ *عیون اخبار الرضا*، ج ۱، ص ۲۹۷، ح ۵۳.

صورت جامع الاطراف و واقع بینانه شناخت صحیح و کاملی پیدا کنیم و تصویر واقعی و زیبایی از امامت و ولایت الاهی به جهانیان عرضه نماییم.

اثبات و تبیین زوایای گوناگون این مهم، با دلایل روشن و براهین مستند و مستدل،

وظیفه‌ای سترگ و عظیم بر عهده اندیشمندان مسلمان به ویژه علمای دین است.

در این راستا حضرت حجت الاسلام والمسلمین دکتر حاج سید محمد مرتضوی از اساتید سطح عالی و عضو محترم هیأت علمی مجمع جهانی شیعه‌شناسی، آستین همت بالا زده، با عمل به وظیفه شرعی و اخلاقی خود به نحو احسن، اثر ارزشمند دوره کمال «آیات ولایت در قرآن» را به رشته تحریر در آورده که به وسیله‌ی مجمع جهانی شیعه‌شناسی به زیور طبع آراسته شده و به زودی به جامعه علمی امت اسلام عرضه خواهد گردید. **إن شاء الله**

کثر الله امثالهم، جزاه الله عن الإسلام اجراً، ادام الله ظله ودامت افاضاته

والسلام علیکم وعلی جمیع اخواننا المؤمنین بولایة علی من ابي طالب ؑ

فی اقطار العالم ورحمة الله وبرکاته

مسئول مجمع جهانی شیعه‌شناسی

انصاری بویراحمدی